

2015. – С. 34–35.

7. Попович О. Михайло Вербицький в житті українців Перемиської землі після Другої світової війни / О. Попович // Перемиські Архиепархіяльні Відомості. – Рік XII. – Ч. 17. – 2015. – С. 86–87.

8. Приватний архів Ольги Попович (афіші, програми, грамоти, програми концертів, конференції, фестивалю).

9. Пульковський М. Центральні заходи з відзначення ювілею 200-ліття о. Михайла Вербицького в Млинах / М. Пульковський // Перемиські Архиепархіяльні Відомості. – Рік XII. – Ч. 17. – 2015. – С. 21–24.

¹⁰. Фоторепортаж зі святкувань в Явірнику Руському, 28-го лютого 2015 р. Фото о. Богдана Степана // Перемиські Архиепархіяльні Відомості. – Рік XII. – Ч. 17. – 2015 – С. 32–33.

В статтє представлен обзор жизни и творчества автора национального гимна Украины – Михаила Вербыцкого, юбилей которого широко праздновался в Украине и мире. В частности, проанализирован ряд юбилейных мероприятий в Польше в течении 2015 г.

Ключевые слова: *Михаил Вербыцкий, национальный гимн, украинцы Польши, Перемышльская епархия, концерты, конференция.*

This article provides an overview of the life and work of the author of the Ukraine national anthem – Mykhajlo Verbytsky, whose anniversary was widely celebrated in Ukraine and the world. In particular, analyzed a number of activities to mark the anniversary in Poland for 2015.

Key words: *Mykhajlo Verbytsky, national anthem, Ukrainian Poland Peremyshl diocese, concerts, conference.*

УДК 78.072(477) «20»

Лідія Мельник

МАК І МЕД: ДО ЮВІЛЕЮ ЛЮБОВІ КИЯНОВСЬКОЇ

В статті, приуроченій 60-літтю з дня народження відомого українського музикознавця, доктора мистецтвознавства, професора Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка окреслено основні віхи становлення особистості та науковця. Визначено та схарактеризовано основні наукові пріоритети та інновації, на сьогоднішній день реалізовані дослідницею в сферах музичної психології та соціології, музичної регіоналістики, педагогіки вищої школи. Коротко описано запропоновану Л. Кияновською концепцію сучасного мистецтва як мистецтва егалітарного.

Ключові слова: *Любов Кияновська, українське музикознавство, галицька музична культура, музична психологія, егалітаризм.*

Музика і слово... мак і мед...

Ігор Римарук

У лютому 2015 р. відсвяткувала свій ювілей Любов Кияновська – доктор мистецтвознавства, професор, завідувача кафедрою історії музики Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка, знаний український музикознавець і педагог.

Наукового визнання професор Кияновська здобула завдяки оригінальності концепцій, притаманній кожній із її праць, як монографіям, так і статтям, виступам, лекціям, а також невтомній діяльності в царині популяризації високої музичної культури, передовсім української, для різних середовищ та слухацьких аудиторій. Музика і слово, «мак і мед», як писав один із найталановитіших поетів її покоління Ігор Римарук, є для неї невід'ємними й нероздільними елементами наукової творчості, поєднані нерозривно – як у ритуальній страві. Любов Кияновська належить до тих музикознавців, котрі насамперед уміють почути найбільш сутнісне, тобто саму музику, і вже відштовхуючись від неї, вибудовувати словесні інтерпретації, версії і узагальнення.

Власне й до своєї спеціальності, що в підсумку виявилася по-сковородинівськи «сродною працею», Любов Кияновська прийшла виключно через вроджену музикальність. Професійних музикантів у її родині не було: мати – філолог і педагог, батько – відомий свого часу лікар-психіатр, котрий загинув за нез'ясованих обставин, коли доньці було всього шість років (набагато пізніше з'явилися припущення, що 1961 року його, як головного лікаря психіатричної лікарні, влада просто усунула за небажання співпрацювати із нею і «лікувати» політичних в'язнів).

Утім, за спогадами бабусі по батькові, Анни, котра відіграла дуже важливу роль у вихованні внучки, Олександр Кияновський страшенно любив музикувати, грав на скрипці й гітарі, й вочевидь мав абсолютний слух. Уроки скрипки в Львівській консерваторії Польського музичного товариства брала в 1910-х роках і сама бабуся Анна. Власне вона першою звернула увагу на неабияку музикальність онуки й шестилітньою запровадила її на консультацію до приятеля свого дитинства – Миколи Колесси, котрий підтвердив: дівчинка має природне обдарування. За його рекомендацією Люба Кияновська потрапила до спеціальної музичної школи-інтернату (згодом – ім. С. Крушельницької).

Спершу навчалася на фортепіанному відділенні, а у восьмому класі перейшла на теоретичне. В тому самому та паралельному класах вчилися такі відомі нині піаністи як Володимир Винницький та Маркіян Попіль, скрипаль Роман Янчишин, музикознавець Наталія Швець, а серед вчителів-теоретиків були Ірина Дроздова, Ірина Земляна, Лідія Корній. Володимир Флис, у котрого факультативно займалася композицією, пророкував чималі творчі успіхи, однак Люба на той час вже зробила свій однозначний вибір і 1973 року вступила до Львівської державної консерваторії (нині – Львівська національна музична академія) ім. М. Лисенка на теоретико-композиторський факультет за спеціальністю «музикознавство».

Якщо шкільні роки були важливі для неї передовсім середовищем, формуванням загального світогляду, в якому, поруч із музикою, завдяки мамі – філологу особливу роль відігравало слово – через пізнання огрому світової літератури, якою захоплювалася з дитинства, то в студентський час порівняно швидко окреслилися наукові пріоритети. Особливу роль у цьому, як пригадує сама Л. Кияновська, відіграли Стефанія Павлишин та Ярема Якуб'як, педагоги, котрі й у найбільш «застійний» час мислили вкрай нестандартно, поза ідеологічними ідіомами. Невдовзі стало зрозумілим, що сухий теоретичний аналіз цікавить набагато менше, аніж причинно-наслідкові зв'язки композиторської творчості із особистісним, середовищним, епохальним.

Її перша наукова робота, присвячена «Карміні Бурані Карла Орфа за символічним гаслом «О, Фортуна!», котре, схоже, визначило весь подальший фаховий шлях, отримала відзнаку на всесоюзному конкурсі студентських музикознавчих робіт. Далі були наступні відзнаки конкурсів та виступи на студентських конференціях у Талліні, Горькому, Донецьку, Києві. Завершення навчання написанням дипломної праці «Функції і типи програмності в музиці» під керівництвом доцента Віктора Козлова і її захист виявився багато в чому доленосним. Не тому, що студентка Кияновська отримала безумовне «відмінно», диплом із відзнакою та скерування до аспірантури, але передовсім тому, що того 1979 року головував у державній комісії Всеволод Задерацький – уже на той час одна із найяскравіших особистостей українського, згодом – російського музикознавства, ще один із когорт тих, хто мислив нестандартно, всупереч нав'язаним шаблонам і схемам, напевно вільно і по-європейськи. Саме він запропонував обдарованій випускниці продовжити навчання у його класі, спершу в Києві, а згодом, після переїзду – у Москві. Роки роботи над дисертаційною працею «Функції програмності у сприйнятті музичного твору» з царини музичної психології, яку вона захистила 1985 року в Ленінграді, стали найважливішим завершальним етапом у формуванні зрілого музикознавця – людини, вірної своїм ідеям і вільної від стереотипів.

Паралельно, з 1979 року, Любов Кияновська почала викладати на музично-педагогічному факультеті Дрогобицького педагогічного інституту (нині – університету) ім. І. Франка. Свої дрогобицькі роки досі пригадує з особливою теплотою: тут, у середовищі, порівняно зі Львовом ідеологічно контрольованому не настільки строго, продовжувалися її «уроки свободи» – у спілкуванні зі Степаном Стельмашуком, Орестом Яцківим, Корнелієм Сятецьким, Надією Шайжиною, Оксаною Менцінською та іншими обдарованими колегами-виконавцями. Саме тут уповні розкрився не лише науковий, але й непересічний педагогічний талант Любові Кияновської. Сама щиро захоплена своїм предметом, вона зуміла передати це зацікавлення студентам, навчити мислити нестандартно, робити сміливі узагальнення й цікаві паралелі. Її лекції, живі, прочитані без «папірчика» й переказування підручників, багато проілюстровані музичним матеріалом, користуються незмінним успіхом, а двері львівського помешкання завжди відкриті для студентів, до котрих часто ставиться по-материнськи, переймаючись їх малими й великими життєвими проблемами.

В 1987 році Любов Кияновська очолила кафедру теорії, історії та гри на музичних інструментах Дрогобицького педагогічного інституту, ставши однією з наймолодших завідувачів кафедр в Західній Україні. Того ж року її запросили викладати в Львівській консерваторії. З 1991 року і до сьогодні вона завідує тут кафедрою історії музики.

Після падіння «залізної заслони», в середині 1990-х років, Любов Кияновська починає активно співпрацювати із зарубіжними колегами, виступати на міжнародних конференціях. Близкуче володіючи польською та німецькою мовами, дуже швидко здобуває визнання у Кракові, Варшаві, Вроцлаві, Жешові, німецьких університетах Кемніца, Бонна, Віденському університеті. Особливо активна співпраця об'єднує її з Інститутом музикознавства Лейпцігського університету, при якому діє інтернаціональна робоча група з вивчення історії музики Східної та Центральної Європи під керівництвом професора Гельмута Льюоса. Сьогодні музикознавець регулярно виступає з доповідями в Польщі, Німеччині, Австрії, Словенії, Словаччині, Румунії, Швейцарії, Італії, Литві.

Докторську дисертацію «Еволюція галицької музичної культури XIX – XX ст.» Любов Кияновська захистила 2000 року в Національній музичній академії України ім. П. Чайковського під керівництвом академіка АМУ Ніни Герасимової-Персидської. І, хоч на цьому аж ніяк не завершилося формування її основних дослідницьких пріоритетів, бо й до сьогодні науковець перебуває в неспинному пошуку, спираючись на вже опубліковані монографії та підручники (14) та статті (понад 350) можна визначити основні напрямки музикознавчих здобутків професора Любові Кияновської у наступних сферах:

- Психологія музичного сприйняття, психологія творчості, загалом музична психологія – безперечно, одна із домінуючих площин наукової діяльності. Започаткована ще в студентські роки та продовжена кандидатською дисертацією (музика і слово – програмність як рушій сприйняття) ця, малопопулярна ще кілька десятиліть тому й досі остаточно не оформлена у вітчизняному музикознавстві тема в різний час і в різних формах проходила лейтмотивом у діяльності науковця. В 1990-х роках, під час одного із стажувань у Німеччині, Л. Кияновській пощастило спілкуватися із провідним європейським фахівцем у сфері музичної психології, Гельгою де ля Мотт-Габер. Захоплена новими ідеями, вона впровадила курс музичної психології у Львівській музичній академії, веде його й до сьогодні. Згодом саме завдяки її ініціативі додався предмет музичної соціології (основи якого осягались вже на іншому стажуванні – у Віденському університеті), за її редакцією, у співпраці з її аспірантами вийшов посібник «Нариси з музичної соціології» [6]. У Львівському національному університеті ім. І. Франка вона тривалий час викладала психологію творчості.

Особлива увага до персони митця, контексту епохи, рушіїв творчих явищ проявилася й у дослідницькій роботі Л. Кияновської. І досі її монографічними працями, що, попри найвищий рівень наукового аналізу, читаються як захоплива белетристика, є книги, в центрі яких поставлені непересічні особистості – Мирослава Скорика «Мирослав Скорик: людина і митець» [3; 4], Миколи Колесси «Син сторіччя Микола Колесса» [7], Йосипа Кишакевича «Творчість отця Йосипа Кишакевича» [8], Василя Герасименка «Лицар бандури» [2]. Авторка цілковито позбувається усталеної радянської схеми розгляду доробку митця послідовності фактів біографії та стислого теоретичного аналізу виразових засобів його творів – і тільки, натомість кожна із її монографічно-біографічних праць – виконаний широкими сміливими мазками психологічний портрет у розкішно виписаному інтер'єрі цілої епохи. Тривалі, багатогодинні, а деколи й багатолітні діалоги з сучасниками, передовсім М. Скориком та М. Колесою, стали власним великим духовним скарбом авторки, яким вона щедро ділиться із читачем, доповнюючи картину власними влучними узагальненнями та фаховим теоретичним аналізом.

- «Діяти локально – мислити глобально» – ще одне гасло науковця, яке вона почала сповідувати задовго до популяризації загальноєвропейських цінностей. І – впевнено, переконано, наполегливо впроваджувати в науковий обіг концепцію «genius loci», ідею формування малих культурних середовищ, музичної регіоналістики та їх значення для світу. Центральною в цьому контексті є, безперечно, монографія й водночас докторська праця Любові Кияновської, «Еволюція галицької музичної культури XIX–XX ст.» [1]. Memento patriae! І хто як не «галичанка за національністю», як сама любить називати себе пані професор, львів'янка в четвертому поколінні, природно вихована в чотиримовному середовищі (українська-російська-польська-німецька), змогла вповні зрозуміти й проаналізувати цей мультикультурний феномен, описуючи функціонування різних музичних середовищ у Галичині, причини їх виникнення та занепаду, значення для культури України та Європи загалом.

У подальшому ідея музичної регіоналістики була продовжена в працях, захищених під керівництвом Л. Кияновської – Ірини Бермес, Росіни Римар, Ірини Бевської, а галицька тема поглиблена в дисертаціях Мирослави Жишківич, Ігора Пилатюка, Ірини Строй, Лілії Назар, Ірини Антонюк, Адріани Скорик, Марії Липецької, Олександра Драгана та деяких інших.

Любов Кияновська невтомно пропагує українську, і, зокрема, галицьку музичну культуру в своїх статтях та виступах на міжнародних конференціях, розкриваючи все нові й нові її сторінки, невідомі імена, малознані факти, переконливо утверджуючи повноцінність і багатство української музики в світі.

- Ще одним напрямком діяльності науковця є популяризація музичної культури для широкого загалу. Вона ніколи не відмовляється від публічних лекцій, виступів, вступного слова до концертів. Упродовж багатьох років Л. Кияновська невтомно відстоює потреби високого рівня загальної музичної освіти, розвитку музичних шкіл, наголошуючи на тому, що саме за такою освітою – майбутнє цілої нації. Як приклади, професор часто наводить японську та німецьку концепції музичної освіти, котрі дозволили підняти загальний рівень успішності школярів, а відтак і процвітання цілих держав. Л. Кияновська часто читає лекції для вчителів музичних шкіл, у різні роки викладала історію музичної культури в львівських Академії мистецтв, Національному університеті ім. І. Франка, музичному училищі ім. С. Людкевича та спеціальній музичній школі ім. С. Крушельницької, активно дописувала на музичні теми до загальноінформаційної та спеціальної преси. Написаний нею підручник для загальноосвітніх шкіл, а практично - для всіх меломанів, що не мають спеціальної музичної освіти, «Українська музична культура» пережив уже чотири перевидання [9; 10; 11; 12];

- Концепція «егалітаризму» сучасного мистецтва, викладена Л. Кияновською у статті «Музичне прочитання поезії Івана Франка у вимірах сучасної естетики» пропонує влучне бачення сучасної стилістики багатьох музичних творів і прокує до розвитку. «Йдеться про особливу світоглядну основу мистецького виразу, яка передбачає рівновагу між елітарним (високим, академічним) стилем і масовим демократичним способом вислову, що його здатна зрозуміти ширша аудиторія. Водночас, це мистецтво, що апелює до традиції, вступає з ним в діалог і трансформує в сучасних культурологічних вимірах різні, часто протилежні рівні свідомості та підходи» [5, 6].

- Нові підходи до педагогіки вищої школи, багато десятиліть впроваджені на власному досвіді, в певний момент також стали важливою темою наукової та викладацької діяльності Л. Кияновської. Свідома того, що виховує насамперед майбутніх педагогів, вона з рідкісною наполегливістю руйнує усталені попередньою ідеологічною системою, часто хибні й навіть шкідливі стереотипи у викладанні музичних дисциплін, принципово й часто навіть гостро виступаючи проти комплексів меншовартісності щодо власної музичної культури, «шароварщини» й низькопробного мистецтва.

Під керівництвом Л. Кияновської захищені одна докторська і тридцять кандидатських дисертацій, десятки магістерських та дипломних. Упродовж 2004-2014 років вона незмінно очолювала спеціалізовану вчену раду із захисту дисертацій.

Замість традиційних завершальних лаудацій, які передбачає жанр ювілейної статті, хотілося б подарувати читачеві п'ять життєвих принципів від Любові Кияновської, котрі краще дозволяють зрозуміти цю багатогранну особистість, а когось, можливо, й спонукають замислитись над загальними проблемами професії.

Ora et labora. «Молися і працюй», відоме гасло монахів-бenedиктинців, є, мабуть, визначальним для професора Кияновської. При цьому вона ніколи не виставляє напоказ ані свою глибоку побожність, ані унікальну працездатність, залишаючись щиро переконаною, що все, чого досягаємо в житті, є Божим даром, укріпленим щоденною наполегливою працею. З цього веде свій початок і наступний важливий життєвий принцип:

Nulla dies sine linea. «Ані дня без рядка» – латинська сентенція, вжита тут не для красивого слова. Писати науковцю потрібно щодня – як щоденно вправляють наші колеги-виконавці, відточуючи свою майстерність. Цього принципу дотримується сама Любов Кияновська, подекуди за браком часу працюючи й над кількома текстами нараз. Цього навчає своїх вихованців.

Ad discendum non ad docendum. «Навчати, але не повчати» – постулат, завдяки якому, вочевидь, вдалося здобути такої популярності серед студентів і колег. Любов Кияновська не втомлюється вчитися сама, жодна із її лекцій, навіть на ту саму тему, не повторює попередньої, адже інформація в сучасному світі оновлюється дуже динамічно. Найдошкульніший її закид не надто сумлінним студентам: «Не соромно не знати – соромно не хотіти навчитися».

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. «Не збирайте собі скарбів на землі...» (Мт 6:19) – Біблійна мудрість, яку ювілярці вдається втілювати в життя з природною безпосередністю. Свідомо лише в цьому моменті статті перелічу бодай частину її офіційних титулів та відзнак: лауреат державної премії ім. М. Лисенка, Заслужений діяч мистецтв України, *Zasłużona dla kultury polskiej...*

Сама професор Кияновська не часто пригадує про них (окрім, звісно, звань наукових), вважаючи ці відзнаки приємною, але не визначальною нагородою за свою працю. Набагато важливішим є для неї жити цінностями простими і вічними: родиною (чоловік – відомий композитор Віктор Камінський), дітьми та онуками, колегами й студентами, своїм домом, своєю працею, і – великим почуттям вдячності. До вчителів, до учнів, до тих, хто опинився поруч у годину скрути й годину радості.

Disce gaudere. «Учись радіти», писав Сенека до Люцилія. Насправді ж, радіти життю, такому як воно є, радіти безпосередньо і безкорисливо – ціле мистецтво, яким і сьогодні володіють небагато. Любов Кияновська належить до тих щасливих натур, котрі вміють шукати і знаходити привід для радості в малому, тішитися чужим щастям як власним, зберігати свіжість вражень і захоплюватися новими. Й у цьому – запорука її наукової молодості, невіддільної жодним «круглим датами».

1. Кияновська Л. Еволюція галицької музичної культури XIX – XX ст. / Л. Кияновська. – Тернопіль : Астон, 2000. – 296 с.
2. Кияновська Л. Лицар бандури. До 80-річчя Василя Герасименка. Монографія. / Л. Кияновська. – Львів : ТеРус, 2007. – 60 с.
3. Кияновська Л. Мирослав Скорик: митець і людина. Монографія. Вид. 2, доп. і перероб. / Л. Кияновська – Львів : Вид-во журналу «І», 2008. – 592 с.
4. Кияновська Л. Мирослав Скорик: творчість мистця у дзеркалі епохи. Монографія. / Л. Кияновська. – Львів, «Сполом», 1998. – 216 с.
5. Кияновська Л. Музичне прочитання поезії Івана Франка у вимірах сучасної естетики (на прикладі творчості львівських композиторів) / Л. Кияновська // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 21: Scripta manent. Ювілейний збірник на пошану Богдана Якимовича / [гол. редколегії Микола Литвин, упоряд. Олександр Седляр, Наталя Кобрин] / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2012. – С. 377–388.
6. Нариси з музичної соціології. Навчальний посібник // Заг. ред. Л. Кияновської. – Львів : Сполом, 2011. – 192 с. (у співавторстві з З. Ластовецькою-Соланською, А. Скорик та О. Пилатюк).
7. Кияновська Л. Син сторіччя Микола Колесса. Монографія / Л. Кияновська. – Львів : Вид-во НТШ, 2003. – 496 с.
8. Кияновська Л. Творчість о. Йосипа Кишакевича. Монографія / Л. Кияновська. – Львів : «Сполом», 1997 р. – 96 с.
9. Кияновська Л. Українська музична культура. Навчальний посібник / Л. Кияновська. – Львів : «Сполом», 1999 р. – Вид. 1. – 144 с.
10. Кияновська Л. Українська музична культура. Навчальний посібник. Вид. 2, доп. і перероб. / Л. Кияновська. – Тернопіль : Астон, 2000. – 144 с.
11. Кияновська Л. Українська музична культура. Навчальний посібник Вид. 3, доп. і перероб. / Л. Кияновська. – Київ, 2003. – 144 с.
12. Кияновська Л. Українська музична культура. Навч. посіб. / Л. Кияновська. – Львів : Тріада плюс, 2009. – 356 с.

В статтє, посвященної 60-лєтїю со дня рожденїя известного украинского музыковеда, доктора искусствоведения, профессора Львовской национальной музыкальной академии им. Н. Лысенко очерчены основные этапы становления личности и ученого. Определены и охарактеризованы главные научные приоритеты и инновации, реализованные исследователем на данное время в сферах музыкальной психологии и социологии, музыкальной регионалистики, педагогики высшей школы. Кратко описана предложенная Л.Кияновской концепция современного искусства как эгалитарного.

Ключевые слова: *Любовь Кияновская, украинское музыковедение, музыкальная культура Галиции, музыкальная психология, эгалитаризм.*

The article is dedicated to the sixtieth birthday of the famous Ukrainian musicologist, Doctor of Art Sciences (Ph.D.), Professor of the Mykola Lysenko Lviv National Music Academy Lyubov Kyuanovska. The basic stages of forming her personality and as a scientist are examined. Main scientific priorities and innovations realized by a researcher in the spheres of musical psychology and sociology, musical regionalistics, pedagogics of higher school are described. Conception of modern art as an egalitarian art offered by L. Kyuanovska is briefly outlined.

Key words: *Lyubov Kyuanovska, Ukrainian musicology, Galician musical culture, musical psychology, egalitarianism.*